

Nr 442.

Av herr Håstad, angående en publikation över riksdagens ledamöter efter år 1904.

Det har nu gått ungefär femtio år sedan Svenskt porträttgalleri utkom med två band rörande riksdagen. Porträttgalleriet innefattade riksdagsledamöterna alltifrån tvåkammerssystemets tillblivelse fram t. o. m. 1904; för andra kammaren hade vissa uppgifter förts fram till början av 1905 års riksdag. Galleriet innehöll för varje kammare läns- och valkretsvis ordnade porträtt jämte biografiska uppgifter rörande födelseort, utbildning, yrkesuppgifter före, under och efter riksdagstiden, viktigare uppdrag, utskottsplaceringar samt i förekommande fall dödsår. Däremot innehöll galleriet inga värderingar av vederbörandes insatser, inte heller några uppgifter om partitillhörighet, något som kan betecknas som en brist men som hade sin naturliga förklaring i frånvaron av ett fastare partiväsen under denna tid. Verken tillkommo på Hasse W. Tullbergs Boktryckeri, och deras huvudredaktör var pastor Albin Hildebrand. Vid hopsamlandet av porträtten och insamlingen av biografiska data hade en lång rad framstående riksdagsledamöter medverkat, och särskilt den gamle riksgäldsfullmäktigen och hembygdsforskaren Johan Johansson i Noraskog, som själv suttit i riksdagen under nästan alla de ifrågavarande åren, lämnade mycken hjälp vid redigeringen. Verken torde också kunna betraktas såsom mycket pålitliga, även om ett och annat fel varit ofrånkomligt. För alla dem, som hysa intresse för denna tids politiska historia, ha de bägge banden fått stort värde som informationskällor, och för forskarna ha de blivit helt enkelt oundgängliga.

Det har många gånger talats om att en fortsättning på dessa band borde utges. Riksdagen beslöt för några år sedan, uppenbarligen med en framtida publicering i tankarna, att insamla och i riksdagsbiblioteket arkivera riksdagsmännens porträtt. Det kan emellertid i våra dagar knappast tänkas, att hela arbetet med hopsamlingen av materialet, redigeringen och tryckningen skall locka ett enskilt företag. Kostnaderna härför äro numera av sådan storlek att en utgivning på privat initiativ inte gärna kan tänkas gå med vinst.

Behovet av en fortsättning av galleriet synes mig oomtvistligt. Visserligen finnes åtskilligt biografiskt material lätt tillgängligt i Nordisk familjebok, Svensk uppslagsbok, Svenska män och kvinnor, Nytt biografiskt lexikon, Tidens kalender, Vem är det? och Vem var det? samt kanske andra publikationer, och framför allt är det givetvis icke förenat med några större svårig-

heter att erhålla uppgifter om de ledande politikerna. Men vid ett närmare studium av dessa publikationer skall man snart finna att data för de flesta äro knapphändiga och föga upplysande samt sällan fullt tillförlitliga. Inte minst kan det erbjuda nästan oöverkomliga svårigheter att efter riksdagstiden uppspåra sådana data för den avgångne som avse yrke, boningsort och dödsår. Ett fortlöpande porträttgalleri över de femtio åren sedan 1904 skulle ha ett så mycket större intresse, som dessa år omspanna det demokratiska genombrottet och därför ha ett socialhistoriskt intresse som kanske är större än det rent personhistoriska.

Vad det här gäller är att ur biografiska verk, riksdagshandlingar, tidningarnas födelsedagsartiklar och dödsrunor samt annorstädes få ett både allsidigt och tillförlitligt material hopbragt. Nu liksom på sin tid vid Svenskt porträttgalleris redigering, skall det säkerligen visa sig behöfligt att utnyttja särskilt de äldre riksdagsmännens kännedom om partiets eller ortens förutvarande riksdagsmän. För forskarna i denna tids historia och politik finns det ett starkt behov av ett lättillgängligt och pålitligt uppslagsverk rörande de riksdagsledamöter, vilkas namn de stöta på. Det kan inte vara rationellt att kräva, att de gång på gång skola underkasta sig den tidsödande mödan att t. ex. söka i tidningar för att erhålla nödvändiga data när de ställas inför problemet att bedöma dessa personer.

Vad jag här nedan vill föreslå är endast igångsättandet av materialsamlingen för en framtida publikation rörande riksdagsmännen efter 1904. I huvudsak torde uppläggningsen i Svenskt porträttgalleri kunna följas. Eftersom det nu gäller ett betydligt större antal personer än 1904, kan det inte gärna tänkas att göra de biografiska data utförliga eller i vart fall mycket utförligare än i det förra verket. Däremot vore det av värde, om alla de data, som vid insamlingen erhållas, kunde bevaras och hållas tillgängliga för forskningen. Det synes mig att riksdagsbiblioteket vore det lämpligaste stället för denna materialinsamling, så mycket mer som porträtten och vissa tidningsklipp redan förvaras där. Kvalificerade tjänstemän för uppgiften finnas också inom biblioteket, som tidigare fullgjort särskilda publikationsuppdrag, exempelvis utgivandet av en förteckning rörande kommittéväsendet. För arbetets uppläggning torde bankoutskottet eller riksdagsbibliotekets styrelse vara närmast att uppdraga riktlinjer. Först sedan det biografiska materialet iordningställts eller arbetet härmed närmat sig sin fullbordan torde frågan om sättet för materialets tryckning behöva tas upp till prövning. Om arbetet med hopsamlingen och redigeringen handhas av riksdagsbiblioteket, borde det inte vara uteslutet att tryckningen av det nya porträttgalleriet bär sig själv och alltså inte behöver kräva något anslag.

Med hänvisning till ovanstående hemställer jag,

att riksdagen måtte lämna riksdagsbiblioteket i uppdrag att ombesörja insamling av nödigt biografiskt material för en

publikation över riksdagens ledamöter efter 1904 såsom en fortsättning på de då utgivna två banden av Svenskt porträttgalleri om första resp. andra kammarens ledamöter 1867—1904.

Stockholm den 27 januari 1954.

Elis Håstad.